

interview

Decentralisatie natuurbeleid is en blijft een onzinnige operatie

Dit is het laatste jaar voor het Bosschap. Langzaam maar zeker neemt de nieuwe vereniging van bos en natuurterreineigenaren een deel van de taken van het Bosschap over. Voorzitter van het Bosschap Ed Nijpels heeft een mooi afscheidskado bedacht voor zijn schap: Hij zou het geweldig vinden als de provincies nu samen één natuurvisie, één beleidsnota zouden gaan schrijven. Dat zou nog de beste reparatie betekenen van de “onzinnige decentralisatie van het natuurbeleid”.

> Ed Nijpels, voorzitter van het Bosschap, maakt zich zorgen over het natuurbeleid. Oké, de Ecologische hoofdstructuur wel zal worden afgerond. De meeste partijen zijn het daar wel over eens. En wat Nijpels betreft moet dat dan ook maar het liefst zo snel mogelijk gebeuren zodat er niet nog meer herijkingen en aanpassingen gaan komen. De EHS of tegenwoordig het Natuurnetwerk Nederland, moet niet meer ter discussie staan. Maar Nijpels vreest dat er door de decentralisatie van het natuurbeleid een eindeloos overlegcircuit gaat komen voordat de EHS gerealiseerd is. Nijpels: “Ik ben ongelukkig met de decentralisatie. En vooral omdat het een onzinnige operatie

is. Het levert niets op, voor niemand. Er zal nu eindeloos veel overleg opgetuigd moet gaan worden tussen de provincies onderling, tussen provincies en terreinbeheerders en dan ook nog eens met het Rijk en Europa. Want het Rijk heeft een Europese verplichting om bepaalde natuurdoelen te halen. Ik zie niet in hoe de decentralisatie ook maar enige efficiëntiewinst zou kunnen opleveren.”

Eager

“Het wrange is ook nog eens dat de provincies er toch altijd weer intrappen: het Rijk houdt ze een worst voor van decentralisatie en de provincies happen toe voordat ze ook maar weten wat voor een worst het is of wat die worst eigenlijk kost. Want ook op dit dossier zijn de provincies zo eager geweest, zonder zich te realiseren dat er natuurlijk tegelijkertijd veel minder geld beschikbaar zou zijn. Ze hadden ‘nee’ moeten durven roepen en dat volhouden. Nu zitten ze met het dossier dat ze zelf moeten gaan optuigen, afstemmen met de beheerders, afstemmen met elkaar. De provincies hebben zelfs al weer een eigen klein interprovinciaal departementje opgericht om zaken samen te doen omdat ze inzien dat veel van het werk beter centraal geregeld kan worden. Zo’n centraal departement hadden we natuurlijk al. Kortom, het is een onzinnige decentralisatie.” En ook de natuur zelf zal er niet beter van worden, zo betoogde Nijpels in 2013 nog in zijn Westhoff-lezing: “De natuur heeft baat bij grote aaneengesloten gebieden met een langdurig consequent beheer. Het is dus per definitie niet logisch om onnatuurlijke (provincie-)grenzen te leggen in de natuur. Bovendien is het voor de

Einde van het Bosschap

Heeft de decentralisatie van het natuurbeleid, een zich terugtrekkende rijksoverheid iets te maken met het opheffen van het Bosschap? Nijpels is daar heel stellig in: nee. “Iedereen die meedeed in het Bosschap was er heel tevreden over. Er was geen discussie over nut en noodzaak van het Bosschap. Geld was ook echt niet het punt, het ging hier om centenwerk. Dat het gesneuveld is, heeft alleen te maken met politiek spel. De schappen zijn ingeruild voor andere politieke punten. Niet meer en niet minder. VVD is altijd tegen de product- en bedrijfsschappen geweest en de partij heeft op een gegeven moment de kans schoon gezien om ze op te heffen. Daar zijn we als Bosschap het slachtoffer van geworden en dat heeft alleen maar heel veel organisatorische rompslomp en negatieve energie opgeleverd. Het oprichten van de nieuwe vereniging is prima, maar het had gewoon allemaal niet hoeven.”

natuur het beste als de verantwoordelijkheid voor beleid en uitvoering zo dicht mogelijk bij elkaar zitten. Natuurbeheer vereist maatwerk, ‘finetuning’ en soms onverwacht ingrijpen. Het is uitermate lastig als een uitvoerder eerst via allerlei schijven toestemming moet krijgen om bepaalde beheermaatregelen te mogen doen.”

“Veel natuurbeheerders werken provincie-overschrijdend en komen dus soms per gebied twee en soms drie provincies tegen met elk een eigen beleid en uitvoeringsparagraaf. Dat geeft uiteraard ongewenste onduidelijkheden. Als voorbeeld noem ik hier even het Reestdal waar nota bene zelfs de ecologische hoofdstructuur aan de ene kant van de provinciegrens een andere invulling krijgt dan aan de andere kant.”

Marchanderen

“De ene terreinbeheerder lost het op door met de provincies afzonderlijk afspraken te maken, de andere probeert het bij het rijk voor elkaar te krijgen dat provincies een meer op elkaar afgestemd beleid en uitvoering krijgen. En onvermijdelijk gaan dan vervolgens ook nog eens de beheerders met elkaar in discussie over welke weg de beste is. Daarnaast denk ik dat natuurbeleid zich vanuit haar aard niet laat opknippen in beleid, uitvoering en handhaving. Natuur heeft belang bij een hoog schaalniveau: er moeten zo min mogelijk bestuurlijke knippen in zitten omdat de natuur zich per definitie niet houdt aan beleid. Ik wil er maar mee zeggen dat hoe meer beleid en uitvoering in een en dezelfde hand zitten, hoe eenvoudiger het is om eenduidig te werken, eenduidig te monitoren en natuurgebieden op elkaar te laten aansluiten. Dat heeft bovendien

als voordeel dat de continuïteit (heel belangrijk voor de natuur die traag reageert op beleid) beter gegarandeerd is. Als de natuur onderhevig is aan de grillen van zowel gemeente, als provincie, als rijk, als Europa, dan is er een kleine kans dat het beleid over langere tijd gegarandeerd is. Wat dat betreft hebben we een heel tekenend voorbeeld: de Hedwigerpolder. Het gedraai van alle overheden is tekenend hoe er door onduidelijke verantwoordelijkheden er gemarchandeerd kan worden met de natuur. Zelfs als er keiharde afspraken en internationale verplichtingen zijn aangegaan.”

Geen provinciale bosschapjes

Het Groene Hart bijvoorbeeld. Wie is daar tegenwoordig voor verantwoordelijk? Is het een nationaal landschap? Een nationaal park? Randstadgroenstructuur? Ook Nijpels weet het niet. Even opzoeken en wat blijkt: het Rijk heeft de verantwoordelijkheid voor het open groene deel van Nederland uitbesteed aan de drie Randstadprovincies. Zij moeten er samen voor zorgen dat het open en groen blijft. Daar heeft Nijpels weinig vertrouwen in. De belangen van de steden om uit te breiden, te bouwen en infrastructuur aan te leggen is veel groter en de steden zijn veel machtiger dan de provincies. In de praktijk, zo verwacht Nijpels, gebeurt er dus sinds deze decentralisatie van beleid bar weinig op dat vlak. Nu de decentralisatie desondanks een feit is, wat zou er dan nu het beste kunnen gebeuren? Is het bijvoorbeeld nuttig om per provincie een klein provinciaal Bosschap op te richten? “Nee, alsjeblieft niet. Een gedeputeerde kan heel gemakkelijk de regiohoofden van Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten en het provinciaal landschap bij zich roepen en dat zou voldoende moeten zijn. De nieuwe vereniging neemt dan de landelijke taken op zich. Daarom ben ik ook wel blij dat uiteindelijk ook de particuliere eigenaren zich via de Federatie Particulier Grondbezit zich hebben aangesloten bij de vereniging. Laten we vooral niet alles op provinciaal niveau alles nog eens dunnetjes over doen. Laat de grote terreinbeheerders vooral samenwerken, wat mij betreft groeien tot een grote organisatie die het beheer van de natuur op zich neemt.”

“Enige vraag die dat wel oproept is hoe je de betrokkenheid van de burgers dan nog blijft vasthouden. Ik ken experimenten om burgers eigenaar te laten zijn van allemaal kleine stukjes natuur. Dat creëert een enorme betrokkenheid. En op dat vlak ben ik ook wel wat optimistischer geworden met de natuurvisie van staatssecretaris Dijksma die het belang van burgerbetrokkenheid benadrukt. En ook een aantal zaken, zoals het OBN, toch graag wat centraler wil aansturen. En gelukkig wil Dijksma ook het agrarische natuurbeheer, jarenlang een zoethoudertje geweest voor de landbouw zonder dat het natuur opleverde, veranderen. Dus na het rancuneuze natuurbeleid van Bleker denk ik dat het toch weer langzamerhand de goede kant op zou kunnen gaan met Dijksma.” <

Geert van Duinhoven, redactie@vakbladnbl.nl